
Umea očima studenta a cizince

Umea očima studenta a cizince

Umea, univerzitní město, situované cca 500km severně od Stockholmu, leží takřka na periferii Švédska a bezpochyby i na periferii Evropy, v akademickém světě má však tato univerzita dobrý zvuk a ani mezi studenty a akademiky na UK není neznámá. V rámci programu Erasmus (FSV, PedF) jezdí do Umea běžně čeští studenti.

Jak se ale do Umea dostane *free-mover*, doktorand politikologie na FSV? Protože je vycestování na zahraniční univerzitu mimo jakýkoli výměnný program trochu

náročnější na organizaci, je třeba s přípravou pobytu začít s 9-12 měsíčním časovým předstihem. První krok spočívá ve vyhledání vhodné univerzity (resp. katedry), která realizuje nějaký výzkumný záměr nebo se dlouhodoběji zabývá oblastí, která odpovídá zájmu *free-movera*. Téma dizertační práce bylo vodítkem i pro mě. Také faktor kvality univerzity je pro výběr místa pobytu důležitý. Na katedře politikologie v Umea působí např. Svante Ersson či Torbjörn Bergman, osobnosti, které není v politologickém světě třeba dále představovat. Vytipovanou katedru pak uchazeč kontaktuje nejprve e-mailem, kde stručně představí sebe a svou motivaci s cílem zjistit, zda a za jakých podmínek by byla katedra ochotna studenta přijmout. V případě kladné odezvy je pak dále vhodné poštou zaslat další dokumenty, které si katedra vyžádá: např. 1-2 doporučující dopisy, životopis a zejména projekt své dizertační práce či zdůvodnění, proč právě daná katedra je vhodná pro plánovaný pobyt. Ačkoli se katedra politikologie v Umea od začátku komunikace projevovala velmi vstřícně a nebyrokraticky, trvalo asi dva měsíce, než jsem obdržel akceptační dopis, který je klíčový nejen pro přijetí na univerzitu, k získání studentských výhod, ale zejména pro žádost o stipendium.

Pro přijetí na univerzitu tedy stačí akceptační dopis, ale k samotnému životu a studiu v zahraničí je nutné získat nějakou formu finanční podpory. S tím je třeba kalkulovat již od samého počátku plánování výjezdu. Dobrou zkušenost jsem učinil s Fondem mobility UK, který podporuje zahraniční pobyty tohoto typu. FM však poskytuje pouze polovinu ze skromného odhadu nákladů na zahraniční studium, protože se předpokládá, že si stipendista zajistí ještě další zdroj financování. Studium ve Švédsku podporuje Švédský institut (SI), poskytující několik typů stipendií pro uchazeče z celého světa. Tento typ instituce není v Evropě sice výjimkou, ale není ani samozřejmostí. Relativně zdlouhavou proceduru žádosti o stipendium SI a velké nároky na přílohy k žádosti (posílal jsem celkem asi 10 dokumentů – akceptační dopis z univerzity, 2 doporučující dopisy, životopis ve dvou různých formách, projekt dizertační práce, doklady o znalosti jazyků apod.) se vyplatí absolvovat, protože Švédsko nepatří mezi „levnější“ evropské země.

Ubytování je vhodné také začít zajišťovat s předstihem, protože poptávka stále v Umea převyšuje nabídku. Většina studentů využívá ubytování poskytované společností AB Bostaden, na jejichž stránkách si může zájemce pohodlně ubytování zajistit. Studentské pokoje jsou zásadně jednolůžkové, zpravidla s vlastním sociálním zařízením a internetem. Kuchyň, obývací pokoj, prádelnu apod. sdílí obyvatelé koleje s dalšími cca 6 studenty. Měsíční nájemné začíná už na 1 700 SEK (1 SEK ? 3 CZK), většina lidí platí přibližně 2 000-3 000 SEK, což je sice pro české obyvatele drahé, ale nijak přemrštěné s ohledem na velmi solidní úroveň pokojů a vybavení a zřetelný rozdíl v životních nákladech.

Nejpohodlnějším způsobem dopravy do Umea je letecká přeprava: nejprve do Stockholmu, odkud pak létají několikrát za den pravidelné linky do Umea. Město má cca 110 000 obyvatel, vyrostlo z provinčního městečka ve známé vzdělávací a kulturní centrum teprve až po založení univerzity v roce 1965. Milovníci starodávné architektury či ruchu velkoměsta a mrakodrapů si v Umea na své nepřijdou, město je ale velmi příjemné a moderní. Výškových budov je hrstka, většina lidí bydlí ve vlastním domku, zato se dá s mírným přeháněním říci, že Umea – město bříz - je vlastně do lesa vrostlé městečko. Čeští houbaři a borůvkáři by si o sezoně pobyt v Umea nemohli vynachválit. Město není sice velké počtem obyvatel ale spíše rozlohou, proto se každodenně absolvované cesty z domova do centra, do práce či na univerzitu apod. počítají řádově v kilometrech. Funguje tu samozřejmě MHD, ale řada lidí prostě chodí pěšky, většina však jezdí na kolech, která jsou bohužel oblíbeným objektem nenechavců. Kolo se dá pořídit v second-handu nebo přes inzerát cca za 700 SEK. Ve Švédsku člověk nepotřebuje v principu znát ani slovo švédsky, protože se všude bez problémů domluví anglicky. Cizinec mluvící alespoň trochu švédsky je nicméně mezi Švédy přijímán se sympatiemi.

Pokud jde o životní náklady, největší část prostředků padne na ubytování a letenky. Potraviny jsou zhruba 2-3 dražší než u nás, lze však nalézt větší obchody, kde jsou ceny relativně příznivé a ceny některých druhů zboží srovnatelné s těmi českými. Protože ve Švédsku neexistují menzy a studenti jsou proto nuceni vařit si sami, na stravu nemusí vydávat příliš velké částky (cca 1 000 - 1 500 SEK měsíčně). Do restaurací se nechodí každodenně stravovat ani místní, k obědu si pracovníci katedry nosí jídlo připravené z domova.

Jako hostující doktorand na katedře politologie jsem dostal k dispozici vlastní kancelář s počítačem, denně jsem se vídal s kolegy na katedře a byl jsem zapojen do všech akademických i neakademických aktivit katedry (včetně turnaje ve floorbalu či vánoční hostiny). Švédští doktorandi jsou na rozdíl od českých doktorandů v podstatě zaměstnanci a nikoli studenty katedry, takže se ze svého platu bez problémů užíjí. Na katedře tráví veškerý čas – výukou, účastí na seminářích a zejména vlastním studiem a výzkumem. Převážnou část svého semestrálního pobytu jsem také věnoval práci na své disertaci a studiu literatury. Bez problémů jsem se mohl zapsat na kurzy pro Erasmus studenty. K dispozici byly i jiné, ve švédštině konané, kurzy. Univerzitní knihovna je velmi dobře vybavená a nabízí nepřehledné množství domácí i zahraniční literatury, kterou v drtivé většině nelze v ČR nikde získat. Dále jsem mohl využít mnoho příležitostí k neformálním i formálním konzultacím. Nejdůležitějším způsobem, jak získat neocenitelnou zpětnou vazbu pro vlastní studium, jsou jednou týdně konané specializované semináře, které slouží doktorandům a pedagogům katedry k prezentaci výsledků své práce, ostatní mají prostor pro své připomínky, rady, kritiku apod. Seminář slouží i jako jakási generálka pro závěrečnou obhajobu dizertační práce. V této souvislosti se sluší připomenout tradici, udržovanou na některých švédských univerzitách: tzv. zatloukání dizertační práce. Tato tradice se odvozuje od Martina Luthera, který v roce 1517 podle legendy přibyl svých 95 tezí na vrata kostela ve Wittenbergu. Jedná se o obřad, při kterém doktorand tři týdny před závěrečnou obhajobou zatluče hřebíkem a kladivem svou práci na veřejně přístupnou nástěnkou, aby si tuto práci mohl kdokoli přečíst. U obřadu, kterému přihlížejí ostatní členové katedry, asistuje ceremoniář, který pomáhá při „zatloukání“ a pro štěstí decentně ale zřetelně kopne doktoranda (doktorandku) do zadní části těla, což je neoddelitelnou součástí ceremonie.

Pro život v cizině je obecně důležité seznámit se trochu s místní kulturou a lidmi, získat nové přátele a nezůstávat sám. Toto platí dvojnásob pro sever Švédska, kde bývají dny na podzim a v zimě extrémně krátké a proto lehce deprimující: v prosinci je nanejvýš max. 4-5 hodin denního světla. Nedostatkem světla v této části Švédska v zimních měsících trpí údajně až 10% Švédů. Jednou z cest, jak se vyrovnat s touto nepřízní přírody je sport, který je každodenní součástí života ve městě. Ke sportovnímu vyžití slouží stále se rozšiřující multifunkční centrum IKSU, kam týdně zavítá cca 23 000 návštěvníků. Na ulicích se pohybuje velké množství běžců a chodců-důchodců se sportovními holemi. Pro sportovní a zvláště fotbalové fanoušky může být zajímavé, že v Umea sídlí nejlepší ženský fotbalový tým ve Švédsku a místní tvrdí, že se jedná i o nejlepší ženský fotbalový klub na světě.

Pro Švédsko je charakteristický hluboce zakořeněný smysl pro pořádek, dochvilnost a rovnost. Tato rovnost se projevuje nejen ve velké míře zdanění a přerozdělování, ale i v mezilidských vztazích. Zhruba od konce 60.let si Švédové i ve formálním styku tykají. Vyká se pouze králi a starším společensky významným osobám, kterým chceme prokázat úctu. Rovnost se dále odráží v silné emancipaci žen. Mezi poslanci švédského parlamentu je tradičně nad 45% žen, tuto vysokou laťku překonává pouze Rwanda. Další zajímavou skutečností je, že na rozdíl od ČR, kde jsou pracovní pozice jako pokladní v hypermarketech či úklidoví pracovníci výhradně obsazeny ženami, ve Švédsku je v těchto sektorech vysoký podíl mužů.

Zahraniční pobyt představuje jednoznačně kladnou a neocenitelnou zkušenost: nejen po studijní a akademické stránce, ale i v rovině lidských kontaktů uvnitř i vně univerzitního prostředí, které alespoň v mém případě působilo velmi přátelsky a vstřícně. V takové příznivé atmosféře se stává mýtus o uzavřenosti a chladu Švédů neudržitelný.

Miloš Brunclík, postgraduální student politikologie na FSV UK, v Umea strávil zimní semestr akademického roku 2006/2007.